

QIZIL LOVIYA (ADENANTHERA PAVONINA) ORGANIZM FIZIOLOGIYASIDA BIOLOGIK AHAMIYATI

*Z.R.Abdusalomova - O'z-Fin Pedagogika instituti asissenti
Xudaykulova Marjona - O'z-Fin Pedagogika instituti talabasi*

Annotatsiya.Maqolada Maqolada (*Adenantha pavonina*) organizm uchun foydali jihatlari va organizm fiziologiyasidagi biologik ahamiyati berilgan.Shu bilan birgalikda loviya urug'larining o'sishi qanday o'lcham va sharoitlari keltirilgan.

Kalit so'zlar: loviya, yurakasalliklari, ekish, urug'lar, pankreatit, parhezbob, hosildorlik

Аннотация: В статье приведены полезные свойства (*Adenantha pavonina*) для организма и его биологическое значение в физиологии организма, а также размеры и условия прорастания семян фасоли.

Ключевые слова: фасоль, пороки сердца, посадка, семена, панкреатит, рацион, продуктивность.

Abstract: In the article ,the beneficial aspects of (*Adenantha povonina*) for the organism and its biological importance in the physiology of the organism are given At the same time .the size and conditions of the growth of bean seeds are given .

Key words : beans, heart diseases, planting, seeds, pancreatitis, diet, productivity

Barchamizga ma'lumki dukkakli mahsulotlar parhezbob mahsulot hisoblanadi.Ular o'simlik oqsiliga boy.Shuning uchun ular vazn yo'qotish va foal sport bilan shug'ullanish bilan birga tanani to'yintirish uchun ishlatiladi.Qizil loviya yurak qon tomir reproduktiv tizimga shuningdek sog'lom nervlarni saqlashda katta ro'l o'ynaydi.Qizil loviya tarkibi qizil fasol tarkibida temir va mis miqdori yuqori bo'lib bu qonning salomatligi va tananing umumiy mustahkamlanishini taminlaydi. Shuning uchun mahsulotni uzoq muddat sovuqdan keyin qon yo'qotish kam vazn va boshqa qator kasalliklar bilan ovqatlanish ratsioniga kiritish tavsiya etiladi.Bundan tashqari qizil loviya diabet kasaligini oldini olish uchun muhim birikma argininni o'z tarkibiga oladi. Ushbu modda shakarning parchalanishi va qonda normal miqdorini saqlab turishga yordam beradi,zarur insulin dozasi kamaytiradi.Fasol antioksidant vazifasini bajaradi,bu esa tanani tozalashga yordam beradi,shu xususiyatiga ega.

Kardiologiya yurak kasalliklari uchun dietada loviya qo'shish diabet uchun tavsiya qiladilar.Qizil loviya qon tarkibini tezda normallashtira dixolestriolni olib tashlaydi va shakarni pasaytiradi. Shuningdek mahsulot kamqonlik va jiddiy kasalliklardan keyin tanani tiklash uchun diabetga kiritilishi kerak .Endokrin sistemasi kassaligi hisoblangan pankreatit bilan og'rishda iste'mol qilish taqiqlanadi.

1-rasm

Kardiologiya yurak kasaliklari uchun, dietada loviya qo'shish diabet uchun tavsiya qiladilar. Qizil loviya qon tarkibini tezda normallashtiradi, xolestriolni olib tashlaydi va shakarni pasaytiradi. Shuningdek mahsulot kamqonlik va jiddiy kasalliklardan keyin tanani tiklash uchun diabetga kiritilishi kerak. Endokrin sistemasi kasalligi hisoblangan pankreatit bilan og'rishda istemol qilish taqiqlanadi. Asosan panketit keksalarda uchrab bu vaqtda qizil loviya iste'mol qilinsa uning tarkibidagi murakkab oqsil oshqozon osti bezi faoliyatiga nojo'ya ta'sir ko'rsatishi aniqlangan.

Bugungi kunda yer yuzida ko'plab insonlar asosan oqsil yetishmovchiligidan ko'plab kasalliklarga chalinmoqda, bu borada qizil loviyaning foydali xususiyatlari juda ko'p desak mubolag'a bo'lmaydi. Aynan qizil loviya yetishtirish texnologiyasi katta yutuqlar olib keladi, chunki qizil loviya tarkibida juda ko'p murakkab oqsillar bo'lib ular organizmda oqsil balansini yaxshilashga katta ta'sir ko'rsatadi.

2-rasm

Ochiq yerlarga qizil loviya ekish bo'yicha bir necha qoidalar bor, masalan urug'lar bilan ochiq maydonga loviya ekishda bu o'simlikning past sovuqqa chidamli ekanligini hisobga olish kerak. Loviya uchun optimal harorat 20-25°C tashkil qiladi. Qizil loviyani ekishda muhim omil chuqurlik hisoblanadi, eng yaxshi variant 4-5 sm fasol urug'ini ekish, agar bahor issiq tuproq quruq bo'lsa urug' masofasi taxminan 7-sm ko'tariladi. Fasolni yetishtirishda katta qiyinchilik yo'q faqat o'sayotganfa sug'orish va og'itlab turish kerak. gan o'simlik barcha begona o'tlardan himoya qilish tuproqni yumshatish kerak. Fasol dukkakililar oilasi uni yetishtirish tarixi 7000 yildan ortiq. Fasol XVI asrda yevropadan rassiyaga olib kelindi, va dastlab faqat dekarativ maqsadda ishlatildi. Keyinchalik XVIII asrdan boshlab oziq-ovqat mahsuloti sifatida foydalanildi. Men o'rganayotgan qizil loviya ya'ni qizil rangli loviyaning oval shakllari, har ikkala tomonga ozgina tekislangan. Bu loviya juda daromadli va foydali hisoblanadi, bu loviyadan qilingan idishlar Gruziya, Armaniston, Turkiya oshxonalarida mashxur hisoblanadi. Qizil loviya foydalilik xususiyatiga ko'ra boshqa xillardan ustunroq turadi, chunki bu loviya yurak qon tomir kasaliklarini oldini oladi ko'plab insonlar hozirda diabet bilan og'rimoqda qizil loviya esa bu kasalilkarni oldini olishda katta ro'l o'ynaydi. Agar mamalakatimizda qizil loviya yetishtirish texnologiyasini yo'lga qo'ysak bu katta natija va mablag' keltiradi. Chunki birinchidan loviyadan bir yilda tuproq sharoitiga qarab ikki marta hosil beradi. Yillik hosil esa 850 tonnani tashkil qiladi. Hozirgi kunda mamalakatimizda qizil loviya yetishtirish kamayib bormoqda, ammo bu loviya turi nafaqat iqdisodiy jihatdan balki boshqa tibbiyot va organizmda oqsillarning almashinuvini, oziq ovqat sohalarida ham katta foyda keltiradi. Agar qizil loviyani yetishtirish uni turlarini ko'paytirsak bu mamalakatimiz iqdisodiyotiga tibbiyot sohalariga katta foyda keltiradi. Chunki fasol ekspert bob mahsulot hisoblanib unga jahon bozorida talab kattadir. Loviya tarkibida 100 dan ortiq oqsillar bor va shu orqali hozirgi kundagi oqsil yetishmovchiligini aynan loviya tarkibidagi oqsillar bilan to'ldirsak bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1) 1. Atabayeva N., Qodirxo'jayev O., "o'simlikshunoslik" Toshkent 2016-yil
- 2) Tahtadjan A Sistema magnoliatoifa
- 3) Yakubjanov A. Donchilik
- 4) WWW. Wikipediya.org
- 5) Www.samdu.liberary.uz